

Munyir(ALDC, VI, 1388. *Munyir*)

El mot que expressa la idea de ‘treure la llet de la vaca, prement-li la mamella’ remunta al llat. cl. MÜLGĒRE, amb diverses var. en cat. Aquell mot llat. va donar, a una petita part del domini, *muire*, des d’un primer estadi **mullre*, per vocalització de la palatal; *mólser*, probable occitanisme (← oc. *mólzer*); *molsir*, d’un anterior **molzir*, amb ensordiment de [z] per atracció del der. de MULSUM, part. de MULCERE ‘acaronar, ablanir’; var. *morsir* 3, 8, 13, 16, amb rotacisme de *l*.

Però les formes més esteses arranquen d’una var. del llat. vg. *MÜNGERE (cf. it *mungere*), origen de *munyir* (i la var. *monyir*, la [o] del qual podria ser etimològica [veg. *monyen* PI 6, 159], com la de *b[o]llir* [< BÜLLIRE], que alterna amb *b[u]llir* a les àrees de distinció de [o]/[u] àtones), amb canvi de conjugació (com el port. *mungir/munger* i el gall. *munguir/muxir*). Var.: *monyire* 160, amb una vocal de suport; *amunyir* 175, amb pròtesi vocàlica, a partir de contextos com “Anem a munyir”; *esmunyir* (*esm[o]nyir* 174, 179, 185), amb pròtesi del prefix *es-* com en *esbonyir* 180, amb equivalència acústica M = B; *almunyire* 176, amb canvi de prefix. A propòsit de *esmunyir* no deixa de sorprendre l’afirmació de J. Coromines: “no acceptarem aquest

barbarisme vulgar i confonedor, si no és a benefici d’inventari, puix que no n’hi ha confirmació quasi enlloc [...] i és sabut [...] com el bo d’A. M. Alcover feia aqueixes enquestes: aplegant una colla de criatures en una sala d’escola o sagristia i «a conjujar s’és dit!». Els nens, esverats, deien que sí a tot el que els suggeria l’omniscient i ingenu «apòstol», i els pedants acòlits d’un magisteri o una parròquia, massa sovint castellanitzants” (*DECat*). La dotzena de poblacions on s’ha recollit aquesta var. reforcen la bondat dels materials recollits pel canonge manacorí. L’accent al radical es manté en la forma isolada *múnyer* 14. Finalment, cal esmentar *ordenyar*, pres del cast. *ordeñar* (s. XV), procedent del llat. vg. *ORDINIARE ‘arreglar’, que, en l’àmbit dels pastors, era la seva feina específica (cf. semblantment fr. *traire*, pròpiament ‘estirar’, esdevingut sinònim de ‘munyir’).

Geolingüísticament, els der. de *MÜNGERE omplen tot el domini, amb var. diverses: *mólser*, si no és de procedència oc., li és afí; *munyir* alterna amb *m[o]nyir*, que podria posseir el vocalisme originari; *esmunyir* ha de veure reconeguda la seva vigència, i *ordenyar* és un manlleu al cast.

Munyir és l’únic mot normatiu des del *DOrt*, 1917.

